

Nova etapa

Cultural
 Com que en Pujol només s'ha preocupat de tenir la cultura dependent del seu poder, per legitimar-se i legitimar les seves reivindicacions polítiques, i aquest tracte ha contribuït a limitar-ne el desenvolupament i minimitzar la capacitat crítica dels intel·lectuals i assimilats, és lògic que, més desenganyada que a tornajorns, la cultura iniciï pel seu compte i prematurament el postpujolisme. Si Pujol encara estigués fort, si perdurés la capacitat de control i de seducció que li ha permès tenir mig país cultural enganyat sobre les seves intencions balsàmiques i de suport, trobaria encara uns graus estimables de complicitat, sobretot dels que encara pensen, o fan veure que pensen, que la cultura és, abans que res, una eina per fer país i no una eina per fer cultura (situació d'un absurd mortífer: fins i tot els empresaris molt "clientelars" de les decisions del poder i els corruptes conceben el negoci com a seu i no com a contribució a un moviment). Però tothom que estigui dotat amb un mínim de percepció intuïtiva deu saber que Pujol ja s'ha resignat a deixar les complicitats pels polítics en actiu, a substituir els amors cap al personatge –com més va, més difícils–, per admiració o reconeixement cap al bocí d'història per ell protagonitzada. En cultura, s'ha de ser molt insensat per esperar més de Pujol, ni que fos una altra trepitjada.

De la mateixa manera que s'ha de ser insensat per esperar res del canvi de mil·lenni. Neix una nova etapa, a cavall del canvi, o més ben dit de l'esgotament polític a casa, i d'unes noves circumstàncies geoculturals, més aprofitables que afavoridores. Encara no ha acabat de néixer, però ja treu el cap. Com es caracteritza? Mentre esperem que acabi de ser parida, se la pugui pensar i prendre-li mides, es podria obrir

un concurs d'ecografies intuïtives. Els qui l'encertin primer tindran el premi de comptar amb un mapa exclusiu i amb els avantatges orientatius que comporta. A continuació, un intent de topografia selectiva que, en cas d'encert parcial, pot ser d'alguna ajuda –sobretot si el lector disposa d'informació i de criteri propi per rectificar i completar.

Si l'etapa de l'últim quart de segle es caracteritza sobretot per la frustració de les expectatives despertades en els seus inicis (llibertat com a panacea, interès popular en la redempció cultural, desenvolupament i suport institucional, Congrés de Cultura Catalana, *trumialla trumià*), la nova pren forma en el líquid amniòtic de la desconfiança cap a tot exterior possible, sigui proper o allunyat, i s'alimenta a través d'un cordó umbilical connectat al seu mateix ventre. Així autoalimentada, naixerà més sana i esmolada, perquè sabrà d'entrada que no hi ha res com les pròpies forces per obrir-se camins. Com a ressort fonamental, val més això que les grans esperances il·lusòries. La cultura, a Catalunya, està molt escarmetada, massa i tot. Ha d'afrontar, doncs, el futur amb moltes menys manies, alliberada de caspa i retòrica, amb més capacitat d'elaborar-se mapes i orientar-se en l'orografia estètica, comercial i mediàtica d'un temps simplista però enrevessat. S'arriscarà a perdre's sola abans que confiar en la ajuda dels que, des de les diferents opcions polítiques, ja saben fer poca cosa més que manipular-la, seduir-la amb caramlets i fotrelli mà en públic i a la descarada.

En l'etapa que s'acaba, s'han consolidat algunes de les realitats preexistents, fins i tot més de quatre, però la majoria s'han expandit menys del que s'esperava. Això ha provocat sovint una despesa energètica consolidatòria en contra

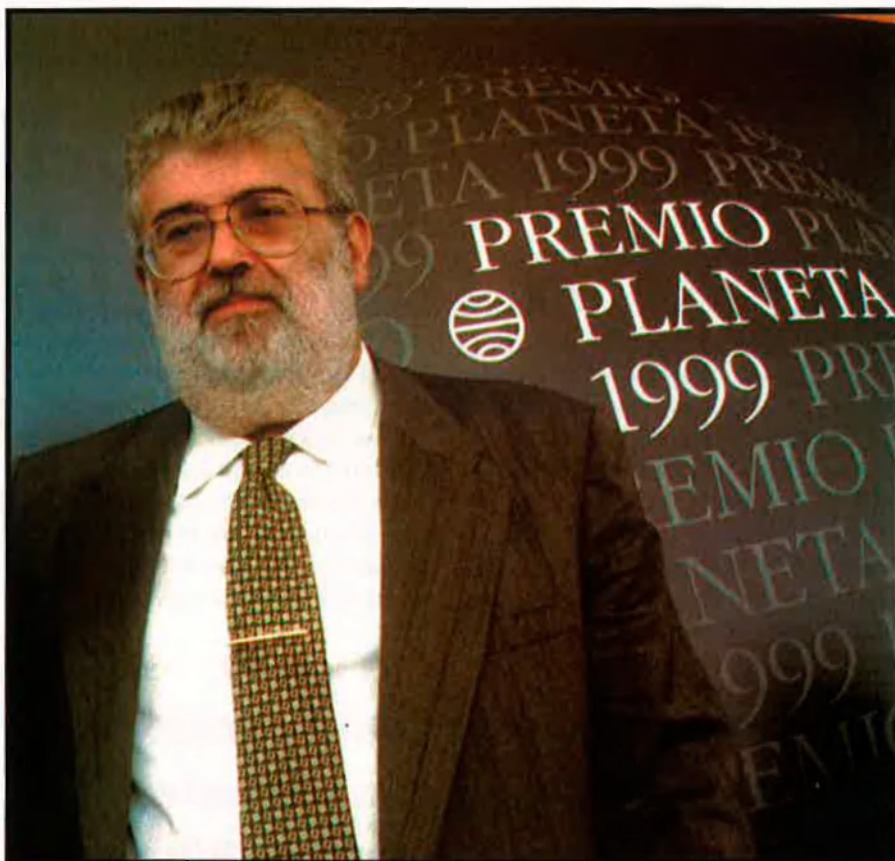

de les incorporacions i de les novetats. Ha estat força corrent apropiar-se del territori i dedicar-se a posar i controlar barreres d'accés, i no tan sols en els àmbits més resclosits. Però les barreres van cedint. Si en la vella etapa les complicitats han predominat sobre les rivalitats, i l'igualitarisme sobre la jerarquia, en la nova hi haurà més confrontació i competitivitat, més iniciatives i més pluralisme, més atomització i més compartimentació. Les mirades al passat deixaran de tenir un caràcter exclusivament patrimonial per incloure's en nombroses tendències i manifestacions que seran preses per noves. Més d'un "retro" esdevindrà "pre". Porcions del passat es convertiran en presents retrospectius.

Les administracions es refugiaran en patrimoni i equipaments, i cediran al mecenatge part del seu paper de suport a la creació i a l'activitat. Amb ajuda governamental o sense, creixerà el nombre d'empreses i d'indústries culturals. Més privats que públics, hi haurà canals culturals de televisió. Potser Planeta continuï essent l'única multinacional, però hi haurà moltes més empreses mitjanes autòctones de la cultura, si no és en el sector editorial que de moment creixerà poc perquè ja ho ha fet força, sí serà en els serveis i en el lleure cultural, l'espectacle i l'audiovisual. Algunes, com ara D'Ocon, MediaPro, Nep-tú, Cromosoma, Filmmax, Ovideo, Lauren, ja tenen una envergadura més que respectable, que tot just es comença a visualitzar. En seguiran d'altres, en aquest, i en vells i nous camps.

Finalment, algú s'adonarà que el català s'acosta als màxims àmbits per ara previsible de presència en el mercat de les comunicacions, sense que això li comporti els beneficis esperats, i en deduirà que la batalla per la supervivència i el prestigi s'ha de lliurar en el camp de l'alta cultura. Després de vint-i-cinc anys d'absència es recompondran espais i institucions per al conreu de l'excel·lència. En contrapartida, i alhora, tot àtom local serà concebut o presentat com a global, quasevol improvisació podrà passar impunement per profecia.

Xavier Bru de Sala

Dalt, José Manuel Lara, propietari de l'única multinacional autòctona. A sota, Antoni Llorens, que encapçala una de les empreses mitjanes catalanes amb més projecció.